№ 279
კვირა, 24 დეკემბერი 1895

გაზეთი ღირს:

თვე	მან.	კ.	თვე	მან.	კ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	8	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	6	50	1	1	50

ცალკე ნომერი—ერთი შაური.

„ივერიის“ ტელეფონი № 227.

1877—1895

ივერია

№ 279
კვირა, 24 დეკემბერი 1
რედაქცია:
ნიკოლოოზის ქუჩა, 21.
ტფილისი.
გაზეთის დასაბარებლად
და განცხადებათა დასაბეჭდად
უნდა მიჰმართონ რედაქციას და წერა-კითხვი
გამავრც. საზოგადოების კანცელარიის.
ფასი განცხადებისა:
ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზედ
16 კაპ. მეოთხეზედ—8 კაპ.

„ივერიის“ ტელეფონი №227

დაიბეჭდა პირველ გამოცემად

თავდადებულნი ქართველნი

ისტორ. მოთხრობანი

ი. გოგებაშვილისა.

წიგნში მოთავსებულია სამი მოთხრობა: თავდადებული მღვდელი თევდორე, თავდადებული აზნაური იოთამ ზედგინიძე და თავდადებული ცოტნე დადიანი. ბოლოში დამატებად დაბეჭდილია მეოთხე მოთხრობა ებრაელთა ისტორიიდამ „გამარჯვებული დედა“, რომელსაც შინაგანი კავშირი აქვს წინა მოთხრობების დედა-აზრთანა. წიგნი შემკულია ცხრა სურათით, სახელდობ: 1) თევდორე მღვდელი ჰკეტავს ეკკლესიას თავის გაქცევის წინად და თათრის ჯარი მიასწრობს; 2) თევდორე მღვდელს ტყეში ჰკლამენ თათრები; 3) სომხის მღვდელი საკაშვილი მიაჭენებს გორისაკენ ცხენსა და უკან მისდევს თათრის ჯარი; 4) გორის ხიდი ჩაშლილი დაუხვდება თათრის ჯარსა და გორი გადაურჩება მტრის შესევასა; 5) სამი მკვლელი ღამით მიიპარება მეფე გიორგის საწოლში, სადაც სძინავს იოთამ ზედგინიძესა; 6) მეფე გიორგი შედის დილით თავისს საწოლში და ხედავს ზედგინიძეს დაჭრილსა და მომაკვდავსა; 7) კრება ქართველთ მამულიშვილთა ახალციხის ახლო მონგოლთა წინააღმდეგ ასაჯანყებლად საქართველოსი, ცოტნე დადიანის მონაწილეობით; 8) ანისის ქალაქში დატყვევებულნი სხედან ტიტვლად მეიდანზედ, მიდის მათთან თავადი ცოტნე დადიანი და ნება-ყოფლობით იმავე სასჯელს კისრულობს და 9) დამატებაში—ფარაონის ქალი თავისის მოახლეებით პოულობს მდინარე ნილოსში პაწია მოსეს, კალათში ჩაწვენილსა. წიგნი ისყიდება დამკვეთელთა წიგნის მაღაზიებში, თბილისში: წერა-კითხვის საზოგადოების მაღაზიაში, ქუთაისში: ბეჟანეიშვილთან, ჭილაძესთან და ხეთერელთანა. სხვა ქალაქებშიაც იგზავნება. ფასი ყველგან ორი შაურია. (10—1).

ქართული თეატრი.

ოთხშაბათს, 27 დეკემბერს, 1895 წ.

ბენეფისი

კ. დ. ყიფიანისა.

„ქართულ დრამატიულ საზოგადოების“ დასისაგან

წარმოდგენილი იქნება
ქ-ნ ავალიშვილისა, კ ყიფიანისა და
კ. მესხის მონაწილეობით

I

იაკობელები

ანუ

სამეფო ტახტისათვის

დრამა 5 მოქ. კოპპესი. თარგ. პ. ყიფიანისა
და გრ. ყიფშიძის მიერ.

მონაწილეობას იღებენ: ავალოვისა, ჩერქეზიშვილისა, ჩხეიძისა ბეზირგანოვისა და სხვ. ბ-ნნი: ყიფიანი, კ. მესხი, გუნია, სვიმონიძე, კანდელაკი, ცაგარელი, ადამიძე, საფაროვი, კორინთელი და სხვ.

ადგილების ფასი ჩვეულებრივია.
მოწაფეებისათვის ადგილები ლოჟების უკან 65 კაპ.
დასაწყისი სწორედ 8 საათზედ.
რეჟისორი ვლ. ალექსი-მესხიშვილი

კაბინეტი კბილის ექიმთა
პ. ი. ჭიჭინაძისა და ქ-ნის ქს. დ.
ილარიონოვისა.
მიხეილ. ქუჩა, სახლი კრაუზესი, 79.
ავადმყოფებს მიიღებენ დილის 9—3 და საღამოს 4—7 საათამდე.

„კახეთის მევენახეთა საზოგადოების“ დროებითი გამგეობა თანხმად წევრთა დამფუძნებელი საზოგადო კრების დადგენილებისა, რომელიც შესდგა 10 ამ დეკემბერს, აცხადებს, რომ მან დაიწყო თავისი მოქმედება და ამ დღიდამ ყველა მსურველისაგან მიიღებს თხოვნას წევრად შერიცხვისა ზემოხსენებულ საზოგადოებაში. მსურველთ უნდა მიჰმართონ დროებით გამგეობას, შემდეგი ადრესით: Въ контору общества Кахетинскихъ Садовладѣльцевъ, Эриванская пл , караван-сарай Тамамшева.

2—3037—1

„კახეთის მევენახეთა საზოგადოების“ დროებითი გამგეობა აცხადებს, რომ 31 ამ დეკემბერს დილის 10 საათზე დანიშნულია პირველი საზოგადო კრება წევრებისა ტფილისის სათავად აზნაურო ბანკის სადგომში.

განსახილველი საგნები: 1) საზოგადოების საქმის მოწყობა, 2) გამგეობის და სარევიზიო კომისიის წევრთა არჩევანი. 2—3037—2

ტფილისი, 24 დეკემბერი.

ჩვენ რამდენჯერმე გვქონდა ლაპარაკი იმ წრის შესახებ, რომელსაც განუზრახავს სახალხო წარმოდგენათა და კითხვათა მართვა, ახალგაზდათა წრე ენერგიულად შეუდგა საქმეს, მაგრამ, სამწუხაროდ, ისეთს გარემოებაში არის ჩაყენებული, რომ მეტად გაუძნელდება საქმის რიგიანად მოწყობა. წრეს არა აქვს კანონიერი უფლება თვისი განზრახვა და მოვალეობა აღასრულოს და უამისოდ ერთის ნაბიჯის გადადგმაც შეუძლებელია. ამას წინადაც ვსწერდით, რომ „წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებისა“ და „დრამატიულ საზოგადოების“ გამგეობათა ზნეობრივი მოვალეობაა განსაკუთრებითი ყურადღება მიაქციოს ამ ახალს საქმეს. ამ ჟამად აღნიშნულმა წრემ აირჩია თავის შორის რამდენიმე პირი, რომელთ დაავალა მოახსენოს ორთავე გამგეობას, თუ რა საგნითა და განზრახვით დ არსდა ზემოხსენებული წრე, თუ რა გზითა და საშუალებით ჰსურს იმოქმედოს და სთხოვოს მფარველობა. ეს მფარველობა აუცილებელი საჭიროებაა ამ საქმეში და გამოიხატება მასში, რომ ზემოხსენებულნი „საზოგაოებანი“ გააკანონიერებენ წრეს, მისცემენ მას საშუალებას მოქმედებისათვის. ხოლო რა გზით შეიძლება ამგვარი გაკანონიერება, ეს თვით ამ გამგეობათა უნდა განიხილონ და გარდასწყვიტონ. ჩვენის მხრით-კი გვსურს ერთ კომბინაციაზე მიუთითოთ მათ.

როგორც ვიცით, „წერა-კითხვისა“ და ,,დრამატიულ საზოგადოებათა‘‘ წესდება ნებას აძლევს ამ საზოგადოებათ მართონ სახალხო ლექციები, კითხვები, წარმოდგენები და სხვა. ამ დაწესებულებათა გამგეობათ შეუძლიათ აირჩიონ თავის შორის რამდენიმე წევრი, შეადგინონ მათგან „სახალხო კითხვათა და ლექციათა“, „სახალხო წარმოდგენათა“ კომისიები და დაავალონ ამ კომისიათ წესდების ძალით აწარმოვონ საქმე. შემდეგ ამ კომისიათა წევრნი მოიწვევენ დასახმარებლად დაარსებულს წრეს და მასთან ერთად აწარმოებენ კითხვისა, ლექციებისა და წარმოდგენების საქმეს.

ბევრი ამბობს, რომ ,,წერა-კითხვის საზოგადოებას‘‘ არა აქვს ნება ჰმართოს კითხვები და ლექციებიო, ჩვენის აზრით ამ მოსაზრებას არ უნდა ჰქონდეს ადგილი. „წერა-კითხვის“ საზოგადოების გამგეობამ დანიშნოს კომისია, მიანდოს მას ეს საქმე, შემ-

ფელეტონი

აი, სად არის შენი ბედნიერება!

მართლაც მშვენიერი სანახავი იყო ელენე ამ საღამოს. გულ-ამოჭრილი თეთრი მირინოზის კაბა ისე შვენოდა იმის ცუგრუმელა სახეს, რომ ოც-და-რვა წლისა კი არა, თექვსმეტის წლისა გეგონებოდათ. ყოველი მისი მიმოხვრა ისე ბავშვური იყო, რომ ვერ იფიქრებდით თუ ეს ქალი სამი შვილის დედა იყო და არა ახლად გამოსული სასწავლებლიდგან. მთელს საღამოს მხიარულად დახტოდა ელენე, ხან ერთ სარკესთან მივიდოდა და ხან მეორესთან: კოპწიაობდა და მოუთმენლად ელოდა ცხრა საათის შესრულებას, რომ ჩქარა წასულიყო სახლიდგან.

სამაგიეროდ სვიმონი იყო მოწყენილი. მისს სახეს მკვდრის ფერი ედო. საშინლად დაღვრემილი და სასოწარკვეთილებაში მყოფი, მისჯდომოდა საწერ მაგიდას, შლიდა სასჯულო წესდებათა წიგნებს და რაღაც შენიშვნებსა სწერდა ცალკე ქაღალდზე. ხან-კი დაღონებული გაიწვებოდა სავარძელში, ხელებს კისერზე შემოიჭდობდა და დიდხანს იყო ღრმა ფიქრში გართული. დიდი ვარამი ტრიალებდა სვიმონის გულში. რამდენისამე წლის წინად ყველას მომხიბლავი მისი სილამაზე, დღეს მხოლოდ აჩრდილი-ღა იყო წინანდელისა. არავითარი რამ მის გულს არ ახარებდა: არც სიმდიდრე და არც საზოგადოების ნდობა და ღირსეული სამსახური; ყოველი სამხიარულო საგანი სამწუხაროდ ჰქონდა შეცვლილი და გულ-დაწყვეტილი ყმაწვილი კაცი სიზმარივით წარმოიდგენდა ხოლმე თავისი სიყვარულის პირველ ხანას, როცა ისა და ელენე ახლად შეყრილნი იყვნენ.

მერე, რა მოხდა?! განა, ელენე კანონიერი ცოლი არ იყო სვიმონისა? —დიახ, კანონიერი ცოლი იყო, მაგრამ სული და გული-კი კანონიერად ვერ შეუერთა თავისს ქმარს. მოსტყუვდა საბრალო ყმაწვილი, მოჰხიბლა ელენეს სილამაზემ, სწავლამ კარგი ოჯახის-შვილობამ და იმ ტკბილმა სიტყვებმა, რომლითაც იგი სვიმონის მონადირებას ცდილობდა. ელენე მართლაც განვითარებული ქალი იყო; ყოველი საგნის შესახებ შეეძლო გონივრული სჯა-ბაასი, პირველ ხანებში ოჯახობასაც გულ-მოდგინედ შეუდგა, და ყველასათვის საყვარელ ადამიანად ითვლებოდა, მაგრამ ბოლოს ყველაფერზე გული აიცრუვა და მხოლოდ თავისი კოპწიაობა-ღა გაიხადა ხელობად. გონება დაუჩლუნგდა, აჰყვა გრძნობას, წინამძღვრად აირჩია თვალი და გული და, მათის რჩევით გატაცებულმა ელენემ, ისე ღრმად შესტოპა წარმწყმედელ მორევში, რომ ყოველივე მოიძულა, მოიძულა თავისი ნამუსიც-კი და პატიოსანი და მოყვარული ახალგაზდა ქმარი მურ-წასმული გამოიყვანა საზოგადოებაში...

მერე ვინ აირჩია ელენემ გულის სატრფოდ?—ყოვლად უსირცხვილო, არამზადა კაცი, რომელიც სვიმონის ერთ ფრჩხილადაც არა ჰღირდა.

სვიმონის სიცოცხლე იმ გარემოებამ უფრო მოსწამლა, რომ ეს ვაჟბატონი ისე თამამად მოდიოდა იმის სახლში, თითქო კეთილის მყოფელი და მეგობარი იყო ამ ოჯახისა. გახარებული ელენეც ისე მიეგებებოდა, რომ ცოტაოდენი სიწითლეც არ გადაჰკრავდა იმის სახეს, როცა სვიმონის თვალები მრისხანედ შეანათებდა ხოლმე ამ ორს, ოჯახის შემლახველს ადამიანს.

ჯოჯოხეთის ტანჯვაზედ უსასტიკესი იყო სვიმონის მდგომარეობა. ბევრსა ჰფიქრობდა, ბევრ-გვარად სჯიდა და ჰბჭობდა, მაგრამ ვერაფრით ვერ მოეგვარებინა ეს საქმე. პირველად არა სჯეროდა ელენესაგან ღალატი, მაგრამ, როცა დარწმუნდა, მაშინ-კი თავ-ზარდაცემული გაიშხლართა ლოგინზედ და ობოლ ბავშვივით მორთო გულ-საკლავი ტირილი.

„იქნება მე ვარ დამნაშავე,—ჰფიქრობდა სვიმონი,—იქნება არ ვუყვარდი და ძალა დავატანე... მაგრამ იმისი სიტყვები, რომ მიყვარხარ და მეყვარებიო... კარგი, ვსთქვათ დაივიწყა ყოველი, და დამივიწყა მეც, მაგრამ შვილები?!. ისინი ხომ ყველაფერში მართალნი არიან, იმათ ხომ წმინდა გრძნობით უყვართ დედა... ნუ თუ იმდენად გაეყინა მშობლიური გრძნობა, რომ აღარ ებრალება შვილები და სამუდამოდ წარუხოცველს ჩირქსა სცხებს იმათს სახელს!..“

სავარძელში გადაწოლილი სვიმონი ისე იყო ამ სამწუხარო ფიქრებში გართული, რომ ვერც-კი შეამჩნია, რანაირად ჩაიწვა და ჩაჰქრა ერთს შანდალში სანთელი და მეორეც ოდნავ-ღა ბჟუტავდა.

— ოჰ, შვილებო, შვილებო‘ თქვენ რომ არ მებრალებოდეთ, მე ვიცი რასაც ვიზამდი, მაგრ... ვეღარ დაასრულა ეს სიტყვა სვიმონმა, რომ თვისი გამზრდელი ბერუას ხმა შემოესმა.

— ხომ არა გძინავს, ჰა? ეს სანთელი-კი ჩაგქრობია და... ზლაზვნით წამოვიდა მაგიდისაკენ ბერუა, რომ ენახა სანთელი არის თუ არა ასანთებად მომზადებულიო.

— არა, არა მძინავს, მაგრამ ეხლავე-კი დავწვები, რადგან შეუძლოთა ვარ და, თუ გიყვარდე, ხვალ დილას ადრე გამაღვიძე.

— „სუდში“ უნდა წახვიდე?

— თითქო არ იცოდე ისე მკითხავ! აბა სად დავდივარ სხვაგან, ცოტა არ იყოს, მწყრალად უთხრა თავისს გამზრდელს სვიმონმა.

— ოღონდაც, მე და ჩემმა ღმერთმა... ამოოხვრით სთქვა ბერუამ და ახლად ანთებული სანთელი გულდა-გულ საამაგრა შანდალში.—იმ „ტოროჟმა“ რომ ქაღალდი მოიტანა რაი იყო? ხელ ახლად წამოიწყო ბერუამ.

— რა ქაღალდი? მე არაფერი მინახავს.

— აი, იმ დღესაც არ მოიტანა დაბეჭდილი ქაღალდი! იმისთანა იყო დღესაც და ქალბატონმა წამოიღო, —არ მოუცია?

არა! აბა წადი ნახე, იქნება იპოვნო სადმე, ან იქნება ძიძამ იცოდეს!

— იიი... სალაც უგემურად ჩაიბუტბუტა ბერუამ და გავიდა.

— ღმერთო, ღმერთო, რა ცეცხლში ვარ!—მხრების აწევით წარმოსთქვა სვიმონმა და ორივე ხელები ჟილეტის ჯიბეში ჩაიწყო,—ვითომ მეც ცოლიანი კაცი ვარ, მეც ამხანაგი მყავს არა?!

— ვიპოვნეთ, ბატონებო, ვიპოვნეთ. ქალბატონის „სტოლზედ“ ნახა ძიძამ. კარებიდგანვე შემოსძახა ბერუამ.

— მადლობა ღმერთს, რომ სულ არ დაიკარგა! მომეცი რა არის, იქ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეს კომისია დაარსებულ წრესთან ერთად კანონიერის გზით ეცდება გააკეთოს ის მაინც, რაც შესაძლებელი და მოსახერხებელი იქნება.

ამ დღეებში ექნებათ სხდომა ორივე „საზოგადოებათა“ გამგეობათ და სხდომამდის წარედგინებათ მათ აღნიშნულის წრის შუამდგომლობა. აუცილებლად საჭიროა მიექცეს ყურადღება ამ შუამდგომლობას და, ასე იქნება თუ ისე, ორივე დაწესებულებამ უნდა მოუმართოს ხელი კეთილისა და სასარგებლო საქმის დამწყებთ. ნამდვილის წყაროებიდამ ვიცით, რომ სომხებს შეუდგენიათ ამგვარივე წრე და დიდად მეცადინეობენ მალე დაიწყონ მდაბიო ხალხში მოღვაწეობა კითხვებისა და ლექციების გამართვით. თუ სომხები, რომელთაც არა აქვთ არც ისეთი დაწესებულება და არც ისეთი წესდება, რომელიც ნებას აძლევდეს სახალხო კითხვების მართვისას ისე, როგორც ჩვენ გვაძლევს „წერა-კითხვის საზოგადოების“ წესდება, თუ ისინი მაინცცდილობენ გამოაწყონ ეს საქმე, ჩვენთვის უფრო ადვილი მოსახერხებელი უნდა იყოს და ამიტომ ვიმედოვნებთ, რომ ორივე გამგეობა თავის მხრით ეცდება რამენაირად მოსძებნოს საშუალება და გააკანონიეროს წრე, რომელსაც მეტად სწყურია ემსახუროს ხალხს მასთან დახლოვებით წარმოდგენებისა და ლექციების საშუალებით.

ლალი.

◆

ახალი ამბავი

⁂ ამ ჟამად უკვე დასრულა კავკასიის მთავარ-მართებლის კანცელარიამ 1896 წლის 1-ლ იანვრიდამ სამის წლის საერობო ხარჯთ-აღრიცხვის შედგენა. განსახილველად იგი მთავარმართებლის საბჭოს მომავალს წელს იანვარში წარედგინება.

⁂ როგორც გაზეთს «ტიფლისტ.“-ს ატყობინებენ, ახალციხეში ყელჭირვება გაჩენილა, ხოლო თელავის მაზრის ს. ენისელში—დიფტერიტი.

⁂ როგორც იუწყებიან, კავკასიის დაზიანებულ რკინის გზაზე მუშაობა მხოლოდ შობა დღეს არ იქნება და მეორე დღესვე შეუდგებიან მუშაობას. ამ ჟამად მარელისში, მე 151 ვერსზე ხიდისთვის ბოძები მთლად ჩაუყრიათ. ხაშურში 21 დეკემბრიდამ გაბმით თურმე თოვს. თუ რომ კარგი დარები დაიჭირა, სადღესასწაულოდ ქიათურის შტოზე უკვე დაიწყება მატარებლების მიმოსვლა.

⁂ 19 დეკემბერს ბაქოში შადინოვის სახლს ცეცხლი გაჩენია. სხვათა შორის დამწვარა „ნადეჟდა“-ს საზოგადობის და ადოლფ ვეისის სავაჭრო სახლის კანტორა.

⁂ ჩვენ გავიგეთ, რომ ახლო მომავალში ტფილისში გაიხსნება ორი ტელეფონით სალაპარაკო სადგური: ერთი ტელეგრაფის კანტორაში და მეორეც მიხეილის ქუჩაზე, ფოსტის განყოფილების სადგომში. ვინც მოისურვებს, შეუძლია ამ სადგურებიდან დაელაპარაკოს ყველა აბონენტს; ფასი დროზე იქნება დამოკიდებული.

⁂ გუშინ-წინ, 22 დეკემბერს დილით მეჟესტეების წინ, იარმუკაზე, ტრამვაის ვაგონი № 27 რომ კუკიისაკენ მოდიოდა, მეეტლემ ცხენებს თავი ველარ დაუჭირა და დაღმართზე ვიღაც რაჭველი მუშა სვიმონა მოიტანა ქვეშ. მუშას ვაგონმა ფეხები მთლად დაუშავა. არა ერთხელ და ორჯელ გაუფრთხილებიათ ადგილობრივ ჟურნალ-გაზეთებს ტრამვაის უსახელო საზოგადოება და ეხლაც გავუმეორებთ იხმარონ მომეტებული სიფრთხილე იქ, სადაც უფრო ადვილი მოსალოდნელია ხოლმე ასეთი უბედური შემთხვევა.

⁂ გაზ. „ნოვოე ობოზრ.“-ეს სიტყვით, შორაპნის მაზრის ს. ბექაანთუბანში და გორის მაზრის ს. ხვედურეთსა და ცაგვლასში სამინისტრო სკოლები გაუხსნია; ცაგვლაში ეს სკოლა სამრევლო სკოლის ნაცვლად გაუხსნიათო.

⁂ იმავე გაზეთის სიტყვით, ახალციხის მაზრის ს. გოგაშენში სამრევლო სკოლა დაუარსებიათ, ხოლო ბრეთის (გორის მაზრა) წერა-კითხვის სკოლა სამრევლო სკოლად გადაუკეთებიათ.

⁂ „ნოვ. ვრემ.“ ამბობს, რომ ლონდონში გეოგრაფიულ კონგრესში ვიღაც ყმაწვილ კაცს ბ-ნს მარკოვს წაუკითხავს ლექცია იმის თაობაზე თუ—რა აღებ-მიცემობა აქვს ინგლისს ამიერ-კავკასიასთან. ეს ლექცია ასე მოსწონებიათ ინგლისელებს, რომ ვერცხლის მედალი მიუციათ ლექტორისათვის. ამასაც ამბობენო, ვითომც რამდენიმე სოვდაგარი წასულა კიდეც ამიერ კავკასიაში სააღებ მიცემოთაო.

⁂ როგორც გაზ. „კავკაზი“ იუწყება, დოლანოვი ახალს ნავს თურმე ჰმართავს ტფილისის მდიდარ ვაჭრის (მანთაშევის) შეწირულებით. ნავი თვლებზე იქნება აშენებული, ასე რომ როდესაც საჭიროება მოითხოვს, მიწაზედაც შესაძლებელი იქნება გადაიტანონ ერთის ადგილიდამ მეორეზე.

⁂ რედაქციამ მიიღო ივანე როსტომაშვილის გამოცემანი 1896 წლისა, № 1. „მეთევზის შვილი“ პატარებისთვის, ზღაპარი 12 სურათით ფასი ერთი აბაზი და № 2. „შრომა, სიმდიდრე და ფული“ მოზრდილებისა და ხალხისათვის, ადამ სმიტის სურათით. ი. გორდელაძის მიერ შედგენილი, ფასი სამი შაური. ორივე წიგნი საკმაოდ კარგს ქაღალდზეა დაბეჭდილი. პირველი შეიცავს 24 გვერდს, ხოლო მეორე 27 გვერდს.

◆

კორესპონდენცია.

დ. საჩხერე. ამ ქრისტიშობისთვეს, კვირას, დიდის ამბით იქმნა გახსნილი ჩვენს დაბა საჩხერეში წიგნთსაცავი და სამკითხველო. ამ წიგნთ-საცავისა და სამკითხველოსათვის ორი მშვენიერი ოთახია მოწყობილი საჩხერის სავაჭრო ქუჩაზე. საათის თორმეტზედ იმოდენა ხალხი მოგროვდა, რომ სამკითხველოს ორს ოთახში, მის დერეფანში და წინ ქუჩაზე მძლივს ეტეოდა. პარაკლისი გარდახდილ იქმნა მღვდ. მ. ვლადიმირ და ეპიფანე ახრამიშვილებისაგან, პარაკლისის შემდეგ სიტყვა წარმოსთქვა თავ. დავით როსტომის ძე წერეთელმა, რომელმაც აღნიშნა, რა მნიშვნელობა აქვს წიგნთ-საცავსა და სამკითხველოს. ბ. ჩხეიძემ წაიკითხა ჩინებული გრძნობიერი წერილი გამოგზავნილი ქ. ტფილისიდამ საჩხერის საზოგადოების კნეინა ნინო წერეთლისა (ბაგრატიონის ასული), რომელიც კარგა ხანია საჩხერის წიგნთ-საცავისა და სამკითხველოს მოთავედ არის არჩეული. იქვე ბ. უ. ჩხეიძემ საზოგადოებას მოახსენა ანგარიში, რომლიდამაც სჩანს, რომ დ. საჩხერის წიგნთ-საცავს და სამკითხველოს თითქმის ოთხას მანეთამდე აქვს ფული მოგროვებული; სანამ საზოგადოება დაიშლებოდა, აღრჩეულ იქმნენ ხაზინადრად საჩხერის ნოტარიუსი დ. აბაშიძე, მხოლოდ გამგე მწევრებად ბ. უ. ჩხეიძე, ღამბაშიძე და ტყემალაძე. ერთი სიტყვით, საჩხერის მეთაური საზოგადოება, დიდის აღტაცებით მიეგება ამ გონების საუნჯეს. იმედია პატივცემულნი ქართულისა და რუსულის ჟურნალ-გაზეთების რედაქციებიც და, რასაკვირველია, წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოებაც არ მოაკლებენ თავიანთს ყურადღებას ახლად გახსნილს საჩხერის წიგნთ-საცავს და სამკითხველოს. დიდის მადლობის ღირსნი არიან აგრეთვე ის პირნიც. რომელთაც მონაწილეობა მიიღეს როგორც ფულის შეწირვით, ისე შრომითაც, მაგალითად: ქვრივი თავადის გიგო წერეთლისა მატრონა, კნ. ნინო ალექსანდრეს ასული წერეთლისა, კნ. სადიკო წერეთლისა, თავ. ბეჟან და კონსტანტინე წერეთლები, ბ. უ. ჩხეიძე და ღამბაშიძე.

ობოლი

1895 წ., 14 დეკემბერს.

◆

უცხოეთი

საფრანგეთი. „ეკლერი“ ამბობს, რომ მთავრობასა და ვატიკანს შორის განხეთქილება მოხდაო ახალი ეპისკოპოსების შესახებ. მთავრობას უნდაო პაპს არ დაეკითხოს ისე დანიშნოს თავისუფალ ადგილზედ ეპისკოპოსები.

ჰავასის სააგენტო ამბობს, ის ხმა, რომ ვითომ გარეშე საქმეთა მინისტრი ბერტელო და ახალშენთა მინისტრი გიეისი სამსახურს თავს ანებებდეს, რომელიც ფრანგულმა გაზეთებმა გაავრცელეს, ტყუილიაო. ამ ხმას უარსა ჰყოფენ თვით ზემოხსენებული მინისტრებიც.

იტალია. როგორც აფრიკიდამ მოსულ ცნობებიდამა სჩანს, იტალიელებს ახალი საფრთხე მოელით. გარდა მენელიკის ჯარებისა, რომელთა შესახებაც გაზეთები ჯერ ვერაფერს ცნობებს ვერ იძლევიან, საით და ან როგორ მოდიან, გაზეთებმა ახლა იმის შესახებ დაიწყეს ლაპარაკი, რომ დერვიშთა შორის მოძრაობა დაიწყოო. კასსალას აღების შემდეგ იტალიის ჯარებმა ამ მხრივ [illegible] ყურადღება მთლად აბესსინელებისაკენ მიიქცა. თუ რომ დერვიშთა შორის მოძრაობა გაძლიერდა, მაშინ იტალიელნი იძულებულნი იქმნებიან თვისი სამხედრო ძალი ორად გაჰყონ მტრებთან საბრძოლველად. ად-

---

ნება საჩქარო რამეა.

გახარებულმა ბერუამ, იმის ნაცვლად, რომ ქაღალდი ხელში მიეცა სვიმონისათვის, მუხლზედ დაუდო და თანაც „აჰა“-ო დაატანა.

— უჰ! ეს რა ჰქენი, კაცო, კირში ხომ არ ამოგისვრიათ ეს ქაღალდი? შესძახა სვიმონმა და მუხლზე დაიკრა ხელი.

— უჰ! თუთიყუშივით. გაიმეორა ბერუამ და თვისი ხელიც მარდად მიაშველა გაზრდილისას, მაგრამ ისე მაგრად გადაუსო ხელი, რომ შავ შარვალს უფრო უარესად გადაეგლისა თეთრი ფქვილი.

— დასწყევლოს ღმერთმა, საიდგან რა მოსვლია ამ ქაღალდს! გაკვირვებით ამბობდა ბერუა და თანაც ხან ხელსა და ხან თავისი ჩოხის კალთას უსვამდა სვიმონის მუხლს.

— კარგი, ბერუა, არა უშავს, წადი... არ დაგავიწყდეს-კი რაც გითხარი. მიაძახა სვიმონმა კარებთან მისულს ბერუას.

— არ დამავიწყდებაო, ჩაილაპარაკა ბერუამ და გავიდა.

სვიმონმა საჩქაროდ გახსნა პაკეტი და სასოწარკვეთილებით წამოიძახა:

— არა, ამაზე მეტი უბედურება შეიძლება? საღამოს ექვს საათზედ იქ უნდა ვყოფილიყავი და მე-კი ღამის ათ საათზე ძლივს ვიპოვე ეს ქაღალდი, სადღაც მიგდებული, და ათასნაირ „პუდრსა“ და ჯანდაბაში ამოსვრილი!.. ნუ თუ დიდი საქმე უნდა, რომ საჭირო ქაღალდი დროზედ გადმომცეს, ხომ იცის, რომ ყოველი ქაღალდი საქმის გამო მომდის, მაგრამ... არა, ჯოჯოხეთისა ჩემი ცხოვრება, ჯოჯოხეთი... სვიმონმა მძიმე ამოოხვრით თავი გააქნია, მარდად გამოიცვალა ტანისამოსი და საჩქაროდ ჩაირბინა კიბეზედ.

II

სასამართლოს დიდი დარბაზი ხალხით იყო გატენილი. ყველას ყურადღება მარცხენა მხარეს იყო მიქცეული, ყველა მისჩერებოდა დამნაშავის სკამზე მჯდომს, ახალგაზრდა ლამაზ ქალს. იმის შორი-ახლოს იდგა ძონძებში გახვეული ქალამნებიანი გლეხი, რომლის შეხედვა ზიზღს მოჰგვრიდა ადამიანსა: ცალი თვალი ჩამოხლეჩილი ჰქონდა, იმავე მხარეს ყბა სრულიად მოქცეული, ცხვირის მარჯვენა ნახევარი ტყირპისაგან წითლად და ლურჯად აჭრელებული და ზურგზე ჰქონდა კუზი.

ერთის სიტყვით, ყოვლად საძაგელი სანახავი იყო ეს ადამიანი და სანამ დამნაშავე ქალს არ გამოელაპარაკა, ყველას ეგონა კარ-და-კარ მოსიარულე მათხოვარი არის და ამ ხალხის ფეხის ხმას აჰყოლიაო. დიდხანს ელაპარაკა ეს მახინჯი კაცი დამნაშავეს და მხოლოდ მაშინ გაჩუმდნენ, როცა თარჯიმანმა რიხიანის ხმით დაიძახა: „მსაჯული მოდისო“. ყველანი წამოდგნენ.

ბრალ-მდებელი მივიდა წითელ-მაუდ გადაფარებულ მაგიდასთან, რომელსაც სასამართლოს რამოდენიმე წევრი შემოსხდომოდა და საქმის გარჩევა დაიწყეს.

ოქმის წაკითხვის შემდეგ სასამართლოს თავმჯდომარემ შემდეგის კითხვით მიჰმართა დამნაშავეს.

— თქვენა ხართ მართა ბედნიერაძისა?

— დიახ, მოკრძალებით მიუგო მანდილოსანმა.

— თქვენ მოჰკალით სანდრო უნდობელაძე?

— დიახ!

— მერე, რამ გაიძულათ, რომ კაცი მოჰკალით! ნუ-თუ არ იცოდით, რომ კაცის მკვლელს კანონიცა და ღმერთიც სასტიკად სჯის?

— ვიცი, მაგრამ არც ერთი აღარ ახსოვს ადამიანს მაშინ, როცა საქმე სიკვდილ-სიცოცხლეზეა მიმდგარი. მე ყოველს თქვენს განაჩენს დავკმაყოფილდები, რადგან მე არა ვფარავ, რომ კაცის მკვლელი ვარ და არც მინდა ეს ბრალი თავიდგან ავიცილო. დარცხვენით მიუგო მართამ.

— სანდრო უნდობელაძისათვის არავითარი მიზეზი მიგიციათ ისეთი, რომლითაც მას თქვენი სიყვარული ეგრძნო? სთქვით, მოიგონეთ, იქნება თქვენდა უნებურად ჩაიდინეთ ისეთი რამ, რაც ყმაწვილ კაცს სიყვარულის გრძნობას აღუძრავდა?

— სრულიად არაფერი! მან ძალიან კარგად იცოდა, რომ მე ერგული ცოლი ვიყავი ჩემის ქმრისა.

— არც იმას გამოუცხადებია როდისმე თვისი განზრახვა?

— არა! მხოლოდ იმ დღეს, როდესაც ჩემი ქმარი სამის დღის ვადით ქალაქს მიდიოდა, რაღაც ბრიყვული ოხუნჯობა დამიწყო: „მთელს ამ სოფელში შენისთანა ლამაზი ქალი არ არისო და შენისთანა მშვენიერს ჩემისთანა ბიჭი შეჰფერის ქმრადაო“, მაგრამ, როდესაც მე ვუპასუხე: მეორედ აღარ გაბედო მაგისთანა სისულელის როშვა-მეთქი, მან თავი ჩაჰღუნა და ხმა ამოუღებლად მომშორდა. ან-კი, წინად რომ შემენიშნა რამე, სახლში დავაყენებდი? განა იმიტომ მიიკედლა ჩემმა ქმარმა ვიღაც უბინაო ბიჭი, ძმასავით იმიტომ უყურებდა, რომ ბოლოს მისი ოჯახი შეერცხვინა?! გულ-აშფოთებით სთქვა დამნაშავემ.

— მერე, განაგრძე როგორც იყო.

— მე ძალიან დაღალული ვიყავი ცალკე იმით, რომ მთელ დღეს საგზალს ვუმზადებდი ჩემს ქმარს და ცალკე ძუძუ-მწოვარა ბავშვი მყავდა მოსავლელი. საღამოს, როცა ქმარი ქალაქისაკენ გავისტუმრე, ვახშამი ერთად ვჭამეთ მე და უნდობელაძემ და დავიძინეთ. ის დერეფანში იწვა, მე-კი სახლში. კარში ურდული გავუყარე და ტკბილად ჩამეძინა. მამლის ყივილი იქნებოდა მოწეული, რომ ჩემმა შვილმა ტირილი დაიწყო. მე ძუძუ ვაწოვე, დავარწე და აკვნის რწევა ისევ ჩამეძინა. ჯერ კიდევ არ ვიყავ ღრმა ძილში, როცა კარის ჭრიალი შემომესმა: თურმე მას რაღაცნაირად ურდული გამოეძრო კარიდგან და ჩემკენ მოდიოდა. კერა სრულიად ჩანელებული იყო და არ ვიცოდი ქურდები დამესხნენ თუ რა ამბავი იყო ჩემს თავსა. შიშისაგან რეტი დამესხა, მაგრამ იმდენი კიდევ ვიძალე, რომ: სანდრო, სანდრო, მიშველე ქურდები-მეთქი დავიყვირე. ამ დროს შემომესმა სანდროს ხმა: „მე ვარ ნუ გეშინიანო„ და, ამ სიტყვასთან ერთად, გიჟივით მომვარდა და გულში ჩამიკრა. მე საშინლად გავბრაზდი, მინდოდა კბილით დამეგლიჯა ის უსირცხვილო და ასეც მოვიქეცი: არც კბილითა და არც ფრჩხილით მე ის არ დავზოგე, სახე სულ ერთიანად დავუკაწრე, მეტისმეტად გავამწარე და, როგორც იყო, სახლიდგან გავაგდე...

— მერე, დაასრულეთ ბოლომდე. მიჰმართა მსაჯულმა მართას.

—მთელი ტანი მიკანკალებდა შიშისა და სიბრაზისაგან. კარებში მაშინვე გავუყარე ურდული და საშინლად აღშფოთებული დიდხანს ვიჯექი ლოგინში. ვერას გზით ვერ დავიმშვიდე გული. სისხლი ყელში მომდიოდა, რომ ჩემი პურ-ღვინით მაძღარმა კა-

ვილი შესაძლებელია ამ გარემოებებში აფრიკაში გაგზავნილ ახალის ჯარების რიცხვი მეტად ნაკლები იყოს.

—

ისპანია და კუბა. როგორც მადრიდის გაზეთების „კორესპონდ. დე ესპანა“-სი „და ჰერალდო დე მადრიდის“ ცნობებიდამ სჩანს, კუბელ აჯანყებულთა მოქმედება კვლავ გაძლიერებულა. ამ რიგად კუბაზე მომხდარმა ამბავმა ხელახლად მიიპყრო ყურადღება ისპანიისა, რომელმაც ვერაფერი საშუალებით ვერ დამშვიდა აჯანყებულნი. ეს გარემოება უფრო იმითი უნდა აიხსნას, რომ კუბაზე ომი სხვა რამ განკერძოებულ პირობებით სწარმოებს უთუოდ: აქ ისპანიის რიგზედ გაწყობილ ჯართან კი არა აქვს საქმე, არამედ პარტიზანულ პატარ-პატარა რაზმებთან, რომელთაც ჰავაც კარგად აქვს შეთვისებული და კუნძულის ადგილმდებარეობასაც კარგად იცნობენ. გარდა იმისა რომ ისპანიის ჯარებს პარტიზანთა რაზმები მოსვენებას არ აძლევენ, მათ მეტად აწუხებს მუცელა, ციება და სხვა ავადმყოფობანი. ამ ჟამად ომი მხოლოდ წვრილ პარტიზანულ შეტაკებისაგან შესდგება, რომლის შესახებაც ლაპარაკობენ მხოლოდ ისპანიის გაზეთები.

ნარკვევი

(ჟურნალ-გაზეთებიდამ.)

ერთს ადგილობრივ გაზეთში აღმაშფოთებელი ამბავია მოთხრობილი რკინის გზაზედ მოსამსახურეთა ურიგობის, უწესობის და თავხედობის შესახებ. კორესპონდენტი სწერს ამბავს, რომელიც მომხდარა რიონიდან ბათუმში მიმავალს მატარებელში. კონტროლიორს ბ. მ.—ს (ეს გვარი ყველამ კარგად იცის ვისაც-კი უმოგზაურია რიონიდან ბათუმამდე მისი მხეცური მოქმედება პირველს ნახვისთანავე მიიქცევს ადამიანის ყურადღებას) ვიღაც ორი რაჭველი მუშისათვის იმდენი უცემია რომ სულ თავპირი დაუსისხლიანებია. მათი საქმე აი როგორ ყოფილა.

„ეს გლეხები თურმე წამხდარ გზაზედ მუშაობდნენ რიონის ახლო. მოიჯარადრეს ერთი გროშიც არ მიუცია მათთვის. საწყლებს რაღა უნდა ექნათ აღარ იცოდნენ. დაინახეს მატარებელი რიონის სადგურზედ და იფიქრეს, უმჯობესია წავალთ სადმე, იქნებ სამუშაო მაინც ვიშოვოთო. რადგან არავითარი რკინის გზის წესები არა სცოდნიათ, უკითხავთ ერთ-ერთი მოსამსახურისათვის, თუ შეიძლება ფული მერმე გადავიხადოთო. იმასაც „ჰო“ უთქვამს. მერმე ვაგონის სახურავზედ შეუსხამს. გზაში კონტროლიორს დაუნახავს და დაუწყია მათთვის ცემა, მერე იქიდამ გადმოუთრევია და უცემია კიდევ იმდენი, სანამ გული არ შეუჯერებია.

კაპიტნარში ცხვირ-პირ დამტვრეული და გასისხლიანებული მუშები ჩამოუგდიათ და კონტროლიორს ბრძანება გაუცია ბილეთის ფასად ერთი-ორად მეტი გადაეხდევინებინათ.

არსადაო, დასძენს კორესპონდენტი, არც ერთს მიყრუებულს კუთხეში მე არ მინახავს, რომ რკინის გზის მოსამსახურეები ისე უზრდელად ექცეოდნენ პასაჟირებს, როგორც კავკასიის აქეთა მხარეშიო.

სწორედ საჭიროა ამ მოვლენას ყურადღება მიაქციოს ვისიც ჯერ არს. ამ გვარს თავ-გასულს ვაჟბატონებს თავის დღეში ვერ გაუგიათ, რომ კანონი ხალხისათვის იწერება. მართალია რკინის გზის მთავრობის განკარგულებაა უბილეთო პირველ სადგურზედვე ჩამოაგდონ მაგრამ, აქ მხედველობაში ისეთი ადამიანები ჰყავთ, რომელნიც ბოროტის განზრახვით არა ყიდულობენ ბილეთს, რომ იქნება ნაკლები ფასი გამოიღოს. ასეთი მგზავრი ბევრი არ არის და მას სახეზედ იცნობს ყოველი რკინის გზაზედ მოსამსახურე. ზემოხსენებულ ამბავში-კი უბილეთობა უცოდინარობისა და სიღარიბის მიზეზი არის, ამიტომ უკეთესი იქნებოდა მიეყვანათ იმ ადგილამდის საცა უნდოდათ მათ წასვლა, და იქ პოლიციისათვის ებრძანებიათ და გადაეხდევინებიათ ჯეროვანი ფასი, და თუ ასეთი უწესოება გახშირდა სწორედ რკინის გზაზედ მოგზაურობა გასჭირდება.

ჟურნალ-გაზეთებიდამ

ამოკრებილი ამბები.

— ვინ არ გაუგონია ეხლანდელს დროში სახელი ედისსონისა. ეს ერთი იმისთანა კაცია, რომელმაც გააოცა და გააკვირვა მთელი ქვეყანა მით, რომ იმისთანა რაღაცები მოიგონა, რომელიც სწორედ სასწაულთმოქმედებასა ჰგავს. რა თქმა უნდა, ყოველივე ის-მიერ მოგონილი ზედ-მიწევნილ მეცნიერებაზე არის დამყარებული და მეცნიერებისაგან წარმომდგარი, მაგრამ იგი ღვთიური ნიჭი, რომლის ძალითაც ადამიანი მეცნიერების შემწეობით თითქმის სასწაულთ-მოქმედებს, იმოდენა მიჰმადლებია სახელოვან ედისსონს, რომ ქვეყანას აკვირვებს და აოცებს. მისი ღვაწლი, მისი აღმოჩენანი თვით ბრწყინვალე ადგილს დაიჭერენ ისტორიაში ადამიანის სადიდებლად და სასახელოდ.

სახელი ედისსონისა იმოდენად პატივ-ცემულია მეცნიერთა შორის და არა ნაკლებ სხვათა სიკვდილის შვილთა შორის, რომ ყოველი მისი სიტყვა უნებლიედ მიიზიდავს ხოლმე მთელის ქვეყნის ცნობის-მოყვარეობის ყურადღებას. იგი იმისთანა კაცი არ არის, რომ წინდაუხედავი სიტყვა რამ წასცდეს, ან ტყუილ-უბრალო ქადილით გამოვიდეს მოედანზე. ამიტომაც საკვირველი არ არის, რომ მისმა უკანასკნელმა სიტყვამ, რომელსაც აქ ჩვენ დღეს მოვიყვანთ, არა ერთი და ორი დააფიქრა და შიშით და ზარით გული დაუძრა ადგილიდამ.

ედისსონი ამერიკელია სულითა და გულით და ახლა, როცა ვენესუელის გამო ჩრდილოეთ-ამერიკის შტატებმა მუქარით მუშტი მოუღერეს ინგლისსა და რიხიანად შესძახეს, ხელები [illegible] თაო, ამერიკა ამერიკელებისათვის არის და ჩვენში თქვენს ძალ-მომრეობას ადგილი არა აქვსო, მამულის-შვილურმა გრძნობამ ედისსონისამაც გაიღვიძა და შესძრა მისი სული და გული, როგორც გაზეთები მბობენ. ედისსონს უთქვამს ერთის ამერიკულ გაზეთის თანამშრომელისათვის, რომ, თუ ვინიცობაა ინგლისი ომით მოვა ჩემს ქვეყანაზედა, ამ შემთხვევისათვის მე ვამზადებ გეგმას იმისთანა მანქანებისას, რომელიც გააოცებს კაცობრიობას თავისის საშინელებითა და ჩემს ქვეყანას დაიფარებს ინგლისის ზედ-მოსევისაგანაო. „თუ ომი ატყდაო, უთქვამს ედისსონს: ეგ ომი გამოიწვევს იმისთანა მანქანების აგებას, რომელთა ძლიერება დანგრევისა და ქლეტისათვის ზარს დასცემს მთელს ქვეყანასაო. ამისათვის საჭირო არ იქნება ორის დიდის ლაშქრის ერთმანეთთან დაჯახება და ომიო, პირიქით, საკმაო იქნება ერთი მუჭა ხალხი, რომ მთლად გაანადგუროს შემოსეული მტერიო. განა ჩვენ ხელთ არა გვაქვს ელექტრონი და თვითონ წყალიც-კი, რომელთა ძლიერება დანგრევისა და ადამიანთა ხოცვისა უფრო მეტია, ვიდრე თოფ-ზარბაზნისა და ერთობ არტილლერიისაო. მე უკვე მოგონილი მაქვს ერთი მანქანა, რომელიც დიდ მანძილზე იმოდენა წარღვნას მოახდენს, რომ, გარწმუნებთ, დანსთქამს მთელს ლაშქარს ისე, როგორც ერთს ღერს ჩალასაო. მე უკვე მოგონილი მაქვს ერთგვარი მართულების ჯაჭვი (кобель), რომელიც მიწაში დაიფლობა ალყა-შემორტყმულ ქალაქის გარეშემო და რომელიც მეხსავით სულს გააქრობინებს ყველას, ვინც-კი გაჰბედავს ზედ-გადავლასაო. მე აზრად მომივიდაო გავაკეთო რამდენიმე ჯაჭვი, რომლის ერთი წვერი დინამო-მანქანასთან იქნება შეერთებული და მეორე შიგ იდება ზარბაზანში. მაგ ჯაჭვების შემწეობით ასეთი სრვა და ქლეტა იქნება, რომ არავინ გადარჩება უსიკვდილოდო. ჩვენ ზემოდამ დავაყრით მტერს ჯოჯოხეთის მანქანებს, რომელნიც ჰაერიდამ ჩამოცვივნის დროს დასკდებიან და სიკვდილს მოჰფენენ გარშემო. წარმოიდგინეთ, 50 ამისთანა მანქანა, რომელიც გატენილი იქნება 500 გირვანქა დინამიტითა და თვალ-წინ დაიყენეთ რა ნგრევა და ქლეტა მოჰყვება ყოველს ამასაო. მე ფიქრადა მაქვს ზარბაზანი, რომელიც დინამიტით უნდა ისროლებოდეს. დასასრულ, მე ვცდილობ მოვახერხო იმისთანა ორ-ლულიანი ზარბაზანი, რომელმაც უნდა წაიღოს ყუმბარა ოც-და-თექვსმეტ ვერსის მანძილზეო. თუ ომი მოგვივიდა ინგლისთან, იმისთანა ამბები თავს გამოიჩენს, რომ მთელს ქვეყანას შეაძრწუნებსო. მე მარტო ნაწილი გითხარით იმისი, რასაც ვფიქრობ და რის განზრახვაცა მაქვსო. მე სხვა ყოველს საქმეს თავს დავანებებ, რომ მთელი ჩემი მხნეობა ჩემის ქვეყნის გამარჯვებით გადარჩენას მოვახმაროვო“. (რ. ვ.)

ზოლას აზრი საფრანგეთის რესპუბლიკის შესახებ.

არტონის შეპყრობამ, იმ გარემოებამ, რომ პანამის საქმის შესახებ სხვა ახალ პირთაც ბრალი ედებათ, ფელიქს ფორის წინააღმდეგ გამოლაშქრებამ და ზოგიერთმა სხვა ამგვარმავე გარემოებამ კვლავ აამხედრა ბონაპარტისტნი და ორლეანისტნი რესპუბლიკის წინააღმდეგ. ყველა ბრალდებათა გამო ზოლა „ფიგაროს“ უკანასკნელს ნომერში იძლევა პასუხს.

რესპუბლიკის წინააღმდეგ მიმართულ ბრალდების მუხლთა მომეტებული ნაწილი,—ამბობს ზოლა,—დამყარებულია იმ წინადვე შედგენილს აზრზე, რომ რესპუბლიკა ყოვლად წმინდა და ჩირქ-მიუცხებელი უნდა იყოს. რაც სხვას ეპატიება ის მას არ დაეთმობაო. „ჩემს სიცოცხლეში ორი რესპუბლიკა ვნახე; ერთი მათგანი ივლისის მონარქიის შემდეგ იყო, ხოლო მეორე,—მეორე იმპერიას მოჰყვა. პირველის რესპუბლიკის დროს მეტად ყმაწვილი ვიყავი, მაგრამ სამაგიეროდ ნათლად ჩამრჩა ხსოვნაში იგი ენტუზიამი, რომელიც მან დაჰბადა,—იგი დიადი იმედები, რომელიც მას ახალგაზდა, სიცოცხლით სავსე ქალივით მოჰქონდა თანა. შემდეგ მოვესწარ 4 ოქტომბერსაც მისის გამარჯვებისა და რევანშის უგუნურ მოლოდინით და ორსავე დროს ფსიხოლოგია ერთი და იგივე იყო, ერთი და იგივე ცვლილება იყო მოსალოდნელი“. შემდეგ ზოლა ლაპარაკობს იმის შესახებ, თუ როგორ გაუცრუვდათ იმედები, რომ რესპუბლიკამ სულ მცირე ხნის განმავლობაში კაცობრიობა ვერ გამოსცვალა. ბეჭდვითი თავისუფლებისა წყალობით ამ გაცრუებულის იმედების შესახებ საყვირს თამამად აყვირებენ, სხვა-და-სხვა ბრალდებანი მრავლდებიან და „რესპუბლიკას, რომელმაც თავისუფლებისა, თანასწორობისა და ძმობის პრინციპებისათვის თვისი ნებით დაჰყარა იარაღი, ძვირად უჯდება ის გარემოება, რომ კაცობრიობა ჯერ კიდევ კაცობრიობად

ცმა ჩემი შეურაცხება მოინდომა. ვნანობდი, რომ არ მოვკალ და იმისი ლეში ძაღლებს არ მივეცი საჭმელად. „ან კი რითი უნდა მომეკლა-მეთქი“,—გავიფიქრე და ამ დროს მარდად წამოვხტი, ვიპოვნე კუთხეში მიყუდებული ცული და სასთუმალს დავიდე. აბა ახლა მობრძანდეს და ნახავს რაც მოუვა-მეთქი ვფიქრობდი. ძილი არ ეკარებოდა ჩემს თვალებს და ალიონმა რომ მოატანა, მხოლოდ მაშინ ჩამთვლიმა. ამ დროს კიდევ შემომესმა რაღაც ფაჩუნი ჩემ ლოგინის ახლოს. ის იყო. კარები ისევ გაღო და მოდიოდა რომ, ჩემის ნამუსის ახდით, თვისი მხეცური წყურვილი მოეკლა. ეს-კი საშინელი წამი იყო ჩემთვის; ეხლა აღარ მეშინოდა, მხოლოდ სისხლი მწყუროდა ჩემის მტრისა, მაგრამ ხმა არ ვიკმინდე, თავი მოვიმძინარე და დიდის სიფრთხილით გავაპარე ხელი სასთუმლისაკენ. იკურთხოს იმის გამჩენის მარჯვენა, ცული, თითქო თავის თავად მოეგება ჩემს ხელს,—მაშინვე ვიპოვე. მე ორისავე ხელით მოვიმარჯვე ცული და, თუმცა ძალიან ბნელოდა, მაგრამ ეხლაც თვალწინ მიდგა ის წამი: რაღაცამ ისე უცბათ გამინათა, რომ გარკვევით დავინახე იმისი სახე და ჩემ ლოგინად მოახლოვებულს მტერს საშინელის მძვინვარებით დავკარი ვილი თავში... მან საზარლად დაიყვირა და მოწყვეტილი დააწყდა მიწას იქვე, ჩემი შვილის აკვანთან.

ამ ხმაზე ჩემმა პატარამ გაიღვიძა, მე ძუძუ მივეცი და, თუმცა გული საშინლად მცემდა, მაგრამ სინანული არც მაშინ მიგრძვნია და არც ეხლა ვგრძნობ.

— განა, სხვაფრივ არ შეგეძლო, რომ დაგეფარა თავი და კაცი არ მოგეკლა? ხომ შეგეძლო დაგეყვირა, მეზობლები შეგეყარა და ასცდენოდი ამ უბედურებას? შეეკითხა მსაჯული.

— დიახ, შემეძლო. იქვე გვერდით დგანან ჩემი მაზლები და, ესეც რომ არ იყოს, შემეძლო გარედ გამოვსულიყავ, განვშორებოდი სახლს; მაგრამ რისთვის, რა საჭირო იყო მთელი სოფლის შეძვრა ჩემი ნამუსის დასაცველად. განა ჩემი თავი მე არ უნდა დამეცვა? მან მოინდომა ჩემი შერცხვენა და მოვკალ; მე უარს არ ვამბობ: შემეძლო სხვაფრივ მოვქცეულიყავ, მაგრამ ამით მხოლოდ ჩემს თავს გადავირჩენდი და სამაგიეროს-კი ვერ გადავუხდიდი იმ კაცს, რომელსაც მე და ჩემი ქმარი ძმასავით ვუყურებდით და ჩემი შერცხვენა მოინდომა. მართალია, ეს ჩემი ქმარი ღარიბია, ულამაზოა, მაგრამ ჩემს გვირგვინს ვერ ვუღალატებდი და ვერ წავწყმედდი. ამ სიტყვით თვალი გადაავლო იქვე მდგომ მახინჯ კაცს და გაჩუმდა.

ყველა გააკვირვა ამ ამბავმა: ნუ თუ ეს მშვენიერი ქალი, რომლის სილამაზე, მოკრძალება და მასთან წრფელი აღსარება თვისის დანაშაულობის ყველას ჰხიბლავს, ამ მახინჯის ცოლია!.. დიაღ, ეს გახლდათ თედო ბედნიერაძე, ქმარი ლამაზისა და ერთგულის მართასი.

თვით მსაჯულები ისეთის თვალით შეჰყურებდნენ ამ ორ არსებას—მართასა და თედოს,—თითქო უნდოდათ შეეტყოთ: ისეთი რა ღირსება ჰპოვა მართამ ამ კაცში, რომ მთელი თავისი უმანკო არსება ასე მტკიცედ შეუკავშირა თავისს ქმარსაო. ხან მართას შეხედავდნენ, ხან თედოს. ეძებდნენ და იკვლევდნენ საერთო რა აქვთ ერთმანერთთანაო, მაგრამ იოტისოდენაც ვერა იპოვეს-რა.

სილამაზეს გარდა ისიც კმაროდა ყველას მოსახიბლავად და მოსაჯადოვებლად, რომ მართამ ასე გულწრფელად აღიარა თვისი დანაშაული და, ყოველის მხრით გამამტყუნებელი ოქმი, თითონვე წაუკითხა თავისს თავს: „შემეძლო სხვაფრივაც მოვქცეულიყავ, თავი გადამერჩინა, მაგრამ სისხლი მწყუროდა ჩემის მტრისაო“.

ყოველი იმედი დაკარგული იყო მართას განთავისუფლებისა. საცოდავი თედო ცრემლით სავსე თვალებით შეჰყურებდა თავისს ერთგულ ცოლს, თითქო უნდოდა იმისი სათნოებით სავსე სახე სამუდამოდ აღებეჭდა თავისს გულში.

საქმის გარჩევა დასრულდა. მსაჯულები მეორე ოთახში გავიდნენ. დამსწრე საზოგადოება გულის-ძგერით მოელოდა სასამართლოს განაჩენს; ყველა გაფაციცებით შეჰყურებდა მსაჯულთა საბჭოს ოთახის კარებს. თედო და მართა-კი გულ-ჩათუთქულები უმზერდნენ ერთმანერთს და ხან-და-ხან ჩუმად ჩაულაპარაკებდნენ ხოლმე ერთმანერთს რაღაცას.

აგერ, გაიღო ოთახის კარები და აქამდე სახე დაღვრემილი მსაჯული ეხლა როგორღაც მხიარულად გამოვიდა. იმის გამხდარ სახეს და უსიცოცხლოდ მიბნედილს თვალებს რაღაც გაცოცხლების ელფერი ედო. მას გამოჰყვნენ სხვებიც და შემოუსხდნენ მაგიდას. გამხდარი მსაჯული წამოდგა, სათვალეები გაისწორა და შემდეგი გამოუცხადა დამნაშავეს:

— მიუხედავად იმისა, რომ კანონი ღირსეულს მსჯავრსა სდებს კაცის მკვლელს, შენ, პატიოსანო და ქმრის ერთგულო მანდილოსანო, სასამართლომ სრულიად გაგამართლა და თავისის მხრით დაადგინა გამოგეცხადოს მხოლოდ საყვედური.

— შენი მშობელი იკურთხოს, შენიჭირიმე!.. დაიძახა საწყალმა თედომ და გაექანა მსაჯულისაკენ, რომ ფეხ-ქვეშ ჩავარდნოდა და მადლობა ეთქვა, მაგრამ დარბაზიდამ მიმავალმა ხალხის სიმრავლემ გზა შეუკრა თედოს.

— მითხარი, შენი ღვთის გულისათვის, ვინ არის ეგ დედ-მამა ცხონებული, რომ ამისთანა სიკეთე მიყო. კარგად მითხარი, ვერ გავიგონე. განმეორებით შეეკითხა სიხარულისაგან აღფრთოვანებული თედო იქვე მდგომს მოხელეს.

— ხომ გითხარი, სვიმონ ბედკრულიძე-მეთქი! უგემურად მიუგო თარჯიმანმა და მოჰშორდა თედოს, რომელიც სიცილ-ტირილს ერთმანერთში ურევდა.

— დაილოცოს თქვენი სამართალი და გაგაძლიეროსთ ჩემმა სალოცავმა წმიდა გიორგიმ. ბუტბუტებდა თედო და ამ ბუტბუტით მიუახლოვდა კიდეც კარებისაკენ მიმავალს სვიმონს.

— ღმერთი შეეწიოს შენს ცოლშვილს, ბატონო სვიმონ, შენა ხარ ჩემი ღმერთი, ჩემი ბედნიერება, ათრთოლებულის ხმით უთხრა თედომ.

— აი, სად არის შენი ბედნიერება! მიუგო მსაჯულმა და თითი გააშვირა მართასაკენ, რომელიც ალერსიანად შეჰყურებდა თავისს, ყოვლად უშნო, ქმარს.

სვიმონმა ერთხელ კიდევ გადაჰხედა ამ ბედნიერ ცოლ-ქმარს. და გულში თითქო რაღაც ჩასწყდაო, ისე მძიმედ ამოიოხრა და განშორდა სასამართლოს დარბაზს...

განდეგილი.

დარჩა მთლად თავისის ნაკლითა და იარებითა." „განა შესაძლებელია ამაზე უსამართლო ბრალდება კიდევ დამისახელონო,—ამბობს ზოლა,— როგორიც პანამის უგუნური საქმეა, რომლითაც საფრანგეთი აგერ მრავალი თვეა იტანჯება და იარასავით ჰზიდავს მას და იქნება მისგანაც ელის სიცოცხლის მოსწრაფებასა! თანახმა ვარ, რომ საფრანგეთის პატიოსნება თეატრ „Ambigu"-ის სალოცავ პრიმადონნას უნდა წარმოადგენდეს, რომელსაც ვერც ერთი მაყურებელი ვერ შესწამებს ვერაფერს ცუდს. არსებობს ტიპი პირდაპირობისა, გულ-წრფელობისა, პატიოსნებისა და სიამაყისა, რომელიც ხალხის მაღალს იდეალს ამტკიცებს; მე ამას დავსძენ, რომ ასეთი ტიპი საუკეთესო იარაღს წარმოადგენს სოციალურ პოლიციისათვის. მაგრამ გამომიტყდით, რომ ჩვენს შორის, ამ ცოდვილს ქვეყანაზე, არავითარი საქმე არ იქმნებოდა შესაძლებელი, რომ მათის აღსრულებისათვის მელოდრამულ ქალწულებისა და პატიოსნობის განყენებულ წარმოდგენებით ვხელმძღვანელობდეთ. ჯერ ერთი, გიფიქრიათ როდისმე იმაზე, თუ რას დაემგვანებოდა პანამა მაშინ, უბედურება რომ ორლეანის მონარქიისაგან მეორე იმპერიის დროს მომხდარიყო? როგორ ადვილად და მალე მიჩუმდებოდა! როგორ დაავალებდნენ ყველა გაზეთებს ხმა არ ამოეღოთ, როგორ ეცდებოდნენ ეს გვამი სადმე მიემალათ? განა ეს უფრო გონივრული, უფრო უშიშარი არ იქმნებოდა ნაციისათვის? იქმნება მართლაც ასე იქმნებოდა, მაგრამ რესპუბლიკა ამას ვერ იზამს, რადგანაც იგი თავისუფლება სიქველეა, იმიტომ რომ იგია პატიოსანი დედაკაცი, რომელსაც თავისს ჭუჭყიან საცვლების სხვის თვალ-წინ დარეცხა არ ეძრახება.

„შემდეგ, სად არის ისეთი გულუბრყვილო ხალხი, რომელიც ჰგონებს რომ, ფულის საქმე სრულიად გაწმენდილი იყოს და უნაკლულოდ სწარმოებდეს? ასეთს დიდს საქმეში, სადაც მილლიონები იხარჯება, უთუოდ სახეში უნდა ვიქონიოთ ის ცუდი მადა და ვნება, რომელიც სულის სიღრმეში უნებურად იბადება ხოლმე. ვიცი რომ ასეთ საქმეზე ხმამაღლად არ ლაპარაკობენ, მაგრამ იგი ხომ ყველამ იცის, ეჭვი არ არის, სუეზის საქმე პანამისაზე სპეტაკი არ იყო; ეჭვი არ არის ხსენებულს საქმეში ქრთამსაც ჰხმარობდნენ, კაცებიც შეისყიდეს, იხმარეს ყველა სამარცხვინო პირობები და სხ. განსხვავება აქ მხოლოდ ის არის, რომ იგი გვამნი მთლად მიივიწყეს, დიდსულოვანად აპატიეს გამარჯვებისა გამო. პანამის საქმეს რომ გაემარჯვნა, მაშინ აქციონერები ცამდის აიყვანდნენ, ქებათა-ქებას უძღვნიდნენ ამ ქურდ-ფინანსისტებსა და საპოლიტიკო მოღვაწეთ, რომელთაც იმ ჟამად ტალახში სვრიან, მთლად შეთითხნეს, მხოლოდ იმიტომ, რომ დაიღუპნენ. ბოროტ მოქმედება-კი არა, დამარცხება აუპატიოსნებს ადამიანს.

„განა რა მოხდა ისეთი საზარელი და არა-ჩვეულებრივი პანამის საქმეში, რომლის სახელითაც რესპუბლიკის წინაამღდეგნი სარგებლობენ, რომ დავიდარაბა ასტეხონ? ჩვენ მხოლოდ ერთს მინისტრს შევნიშნეთ, რომ იგი მოსყიდული იყო და რამდენსამე სხვა მინისტრზედ-კი ეჭვი გვაქვს, რომ მათ ვერაფერი ერთგული სამსახური გაგვიწიეს; ვსთქვათ, ჩვენ თორმეტი და ან ორი იმდენი დეპუტატი და სენატორიც დავასახელეთ, რომლებიც შესყიდულნი იყვნენ. აი, ის უმაგალითო ბოროტმოქმედება, რომლის შესახებაც მთელს ქვეყანას შეჰლაღადებენ; იგინი სარგებლობენ ამ სამარცხვინო საქმის აღმოჩენით, რომელიც პოლიციის აგენტების წვირიან წიგნებიდამ ამოუკრებიათ. ღმერთო ძლიერო! ასეთი საქმე ხომ თითქმის ყველა მთავრობის ხელში მომხდარა, და მეტად გულ-უბრყვილო უნდა იყოს ადამიანი, რომ იგი განსაცვიფრებლად დარჩეს. ასეთი საქმე წინანდელ რეჟიმის დროს თითქმის ყველამ იცოდა; მაშინ მხოლოდ ასე ხმა მაღლად არ ჰლაპარაკობდნენ, აი რითი განსხვავდება ის და ეს დრო. მე იმასაც-კი ვგონებ, რომ შესყიდული მინისტრი, ყველა შესყიდული დეპუტატები და სენატორები მცირე დამნაშავედ მოგეჩვენებათ წარმოადგენენ, თუ მათ ორლეანის მონარქიისა და მეორე იმპერიის დიდს ქურდებს შევადარებთ.

„ეს ბრალდებანი ხელმეორედ იქმნენ აღძრულნი არტონის საქმისა გამო, რომელმაც არც თუ რამ იცის იმისი და ვერც რასმე გვეტყვის. და აი რამდენიმე კვირის განმავლობაში საფრანგეთი ისევ ამ ტალახისა და მელნის ღვარმა უნდა წალეკოს. და ყველა ეს მხოლოდ მის დასამტკიცებლად, რომ პოლიტიკურს ცხოვრებაში ასეთი უსინდისო, მავნე პირნი მოიძებნებიან! კმარა! კმარა! ეს დიდი სისულელეა!

„აი კვლავ ერთი არა-ჩვეულებრივი მაგალითი ქველობის მოთხოვნილებათა, რომელნიც რესპუბლიკას წარუდგინეს. ნუ თუ-და ახსოვს ვისმე ასეთი სამარცხვინო კომპანია, როგორიც ჭელიქს ფორის წინააღმდეგ შესდგა ამ ბოლოს დროს? როგორც სჩანს, რესპუბლიკის პრეზიდენტი უცოდველი თურმე უნდა იყოს; მას ყოველი ღირსება და ქველობა უნაკლულოდ უნდა ჰქონდეს; არც ერთი ეჭვი არ უნდა აღძრას მისმა პატიოსნურმა ცხოვრებამ. მერე, განა ის მარტო ერთადერთი უნდა იყოს ასეთი? მისნი მხლებელთ მისთ წინაპართ, ვიდრე მეოთხე თაობამდე, არც ერთს ლაქა არ უნდა ეცხოს. რესპუბლიკის პრეზიდენტი შუშაბანდში უნდა სცხოვრობდეს და ქველობისა და ჭეშმარიტების იდეალს ახორციელებდეს. ერთი პრეზიდენტი უკვე დაემხო, იხოლოდ იმისთვის, რომ მისს სიძეს რაღაც ცოდვა გამოუძებნეს; ახლა-კი მეორეს ემუქრებიან სიმამრის შეცოდება გარდაახდევინონ". ხოლო სიტყვას ასე ათავებს: „აი, ჩემო საყვარელო რესპუბლიკავ, რატომ არ შეგიძლიან, გეძნელება ამ 25 წლის არსებობის დროს წესიერად და მშვიდობიანად იცხოვრო: შენგან ამ ქვეყნიურს-კი არა, სულ სხვა ქველობას თხოულობენ და ვინ იცის, იქნება იგი მოთხოვნილება სიცოცხლედაც გიღირდესო."

◆ ◆

თეატრის მატიანე.

ოპერა. გუშინ-წინ ბ. არ—სკის საბენეფისოდ წარმოადგინეს ვერდის ოპერა ბალ-მასკარადი. უნდა მართალი ვსთქვათ, რომ ოპერა რიგიანად ვერ აღასრულეს. ყველაზედ უკეთესად ითამაშა ბ. კრუგლოვმა. კრუგლოვს ბარიტონი აქვს, მაგრამ ეგრედ წოდებული რუსული ბარიტონი. რუსული ბარიტონი-კი ყოველთვის ბანს უახლოვდება, და ფრანგული ან იტალიელი-კი ტენორსა. მშვენიერად აღასრულა ის არია, მესამე მოქმედებისა, სადაც იხატება მისი სასოწარკვეთილება მეგობრის ღალატის გამო (მას ეგონა თუ ღალატა ნამდვილად-კი ასე არა ყოფილა) მშვენიერად გამოხატა ტანჯვა, ამ ფიქრებით გამოწვეული, ბრძოლა მეგობრობისა და სიყვარულის გრძნობის შუა, და ბოლოს შურის ძიებით, და თანაც ნაღვლით და სევდით აღვსილის კაცის გრძნობები. რაიცა შეეხება ბ. მაიას უნდა ვსთქვათ, რომ ტენორს კიდევ ეტყობოდა ავადმყოფობა და ქეიფზედაც ვერ იყო. ამიტომაც იმდენზედ ვერ დაგვაკმაყოფილა, რასაც მოველოდით. იტალიელი ტენორი ვერდის ოპერაში ყოველთვის კარგად გრძნობს თავსა და მსმენელზედაც კარგს შთაბეჭდილებას ხდენს და ჩვენ გაგვიკვირდა, რომ ბ მაიამ ეს ვერ მოახერხა. არა უჭირდა-რა ქ-ნ ენკვისტსა და მარშადს, მაგრამ იმასკი ვერ ვიტყვით, რომ იგენი ტაშისცემის ღირსნი ყოფილიყვნენ. ქ. ენკვისტმა კარგად ვერ გამხატა შეყვარებულის, მაგრამ თანაც მოვალეობის წინ ქედ-მოხრილ მეუღლის სულიერი ვითარება.

ბ. ტრუფი, ეს ჩინებული დირიჟორი... შესანიშნავია მით, რომ ორკესტრს ისე აბღავლებ, შეუძლებელია არტისტის ხმა აიგონოთ. სულ ყველა ბანები მთელს ქვეყნისა რომ შეუერთოთ ერს კაცში, ისიც-კი ვერ გაიგონებსთ თვისს ხმას, როცა ტრუფფის ორკესტრ უკრავს. ამას უჩიოდნენ ტრუფფის ყველგან, უჩივიან აქაც, მაგრამ ყურადღებასაც არ აქცევს.

თეატრის მოწყობილობ მეტად ღარიბი იყო და ბალეტი უფრო ბალაგანის საკადრისი, ვინემ ოპერისა.

◆ ◆

შემოწირულება.

უგულითადესს მადლობას ვუცადებ ქვემო-აღნიშნულ პირთ და იმათში განსაკუთრებით სოფიო მიხეილის ასულს ჩხარტიშვილისას, რომელმაც შეჰკრიბა და გადმომცა 26 მან. და 70 კაპ. ქართული გალობის ბეჭდვის და გავრცელების დასახმარებლად. ქ-ნს ჩხარტიშვილისას არა ერთხელ მიუღია მონაწილეობა საქველ-მოქმედო საქმეში, ამისათვის იმედია გამოჩნდებიან მისი წამბაძველნი და იზრუნებენ გალობის საქმისათვის, რომელიც დიდად საჭიროებს დახმარებას, რომ კეთილად დაბოლოვდეს.

აი სია შემომწირველთა:

სოფიო ჩხარტიშვილისამ 5 მან., სევერიანე მ. ტოგონიძემ 2 მან., ანნა მიხეილის ასულმა ქარუმიძისამ 1 მან., ალექსანდრა ცინცაძისამ 1 მან., ფოტინე სამარკანისამ 1 მან., მარიამ ხარებავასამ 1 მ., იაგორ ი. ჯაყელმა 1 მ., ალექსანდრე ლ. ბერიძემ 1 მან., ნიკიტა მ. ჩიჩუამ 1 მ., თავ. ყარამან გ. ფალავამ 1 მ., ადამ ზ. ბერელაშვილმა 1 მ., თავ. იოსებ პ. ნიჟარაძემ 1 მ., ბესარიონ ვესელაძემ 1 მ., ნიკოლოზ დ. ქარუმიძემ 1 მ., ივანე პ. ვარძიგულოვმა 1 მ., ირაკლი მონაზონიამ 1 მ., გერასიმე თოხაძემ 1 მ., ფარნაოზ წერეთელმა 1 მ., ვასილ ხომასურიძემ 1 მ., კოსტანტინე კილურაძემ 1 მან., სვიმონ სვიმონიძემ 50 კაპ., ნიკიფო ხომასურიძემ 30 კ., პავლე ჩხარტიშვილმა 20 კ., სვიმონ ჩხარტიშვილმა 20 კაპ., პორფილე ჩხარტიშვილმა 20 კ., მირიან ჩხარტიშვილმა 20 კაპ.

ფილიმონ ქორიძე.

◆ ◆

საქართველოს თავადნი.

თავადნი დავითიშვილ-ბაგრატიონნი. 6 დეკემბერს 1850 წელს უმაღლესად დამტკიცებულს საქართველოს თავადთა საოჯახო სიაში აღნიშნულნი არიან თავადნი დავითიშვილ-ბაგრატიონნი: 1) ქვრივი ივანესი—მელანია და შვილი ამათი პრაპორშჩიკი ალექსანდრე; 2) ქვრივი როსტომისა—მარიამ, და შვილი ამათი გიორგი და ცოლი მისი სალომე; 3) პოდპორუჩიკი ვახტანგ ლევანის ძე, ცოლი ამისი ბარბარე და ასულნი ამათნი სოფიო და ნატალია; 4) ზაალ გიორგის ძე, ცოლი ამისი ეკატერინე და ასული ამათი ელისაბედი და 5) ქვრივი გიორგისა—ელისაბედი და შვილნი ამათნი: შანშე (ცოლითურთ გაიანეთი), კოსტანტინე და მაკა.

◆ ◆

სალამოს დეპეშა

22 დეკემბერი.

პეტერბურგი. იმპერატორს წარუდგნენ ოსმალეთის ელჩი ჰუსნიფაშა და საგანგებო დესპანი არიფიფაშა, რომელმაც გარდასცა ხელმწიფე იმპერატორს სულთანის ბარათი. აუდენციის შემდეგ იმპერატორი გაბრძანდა დარბაზში, სადაც მის უდიდებულესობას მიართვეს სულთანისაგან საჩუქრები.

23 დეკემბერი.

ბერლინი. იმპერატორმა ვილჰელმმა შემდეგი დეპეშა გაუგზავნა ტრანსვაალის პრეზიდენტს კრიუგერს: „გულწრფელად გილოცავ მას, რომ თქვენ, მეგობარ სახელმწიფოთა დაუხმარებლად, თქვენ ერთან ერთად შეიძელით და დაამარცხეთ შემოსეული მტერი, რომელსაც სურდა მშვიდობიანობის დარღვევა და თქვენის სახელმწიფოს თავისუფლების მოსპობა. ვილჰელმი."

ბერლინი. ინგლისის ელჩმა პრეტორიაში დეპეშით აცნობა კაპის გენერალ-გუბერნატორს: „ტრანსვაალის რესპუბლიკის პრეზიდენტი კრიუგერი აცხადებს, რომ ინგლისის ბრბოს ტრანსვაალში შემოსევას ის სთვლის არსებულ კონვენციის დარღვევათ და ამიტომ შემდეგისათვის თავის თავს პასუხის მგებლად აღარ რიცხავს", გენერალ-გუბერნატორმა უპასუხა, რომ მან გაჰკიცხა ჯემსონის მოქმედება და უბრძანა უკანვე დაბრუნდეს თავის ჯარით.

გაზეთების სიტყვით, ინგლისის მთავრობამ ოფიციალურათ აცნობა გერმანიის მთავრობას, რომ ტრანსვაალის წინაამღდეგ გალაშქრება მთავრობის ნება-დაურთველად მოხდა და მთავრობამ ბრძანება გაუგზავნა ჯემსონს დაუყონებლივ დაბრუნდეს.

კონსტანტინეპოლი. პორტა თანახმა გახდა კონსულების შუამავლ ბით დაიმორჩილოს ზეითუნის აჯ ყებულნი.

ლონდონი («ნოვ. ვრემ.»). ბოზენ, ტრანსვაალში შესევა ინგ სის მთავრობის ნებართვით მოხ შიშობენ, გერმანია და საფრანგ მხარს მისცემენ ერთმანეთს, რ ტრანსვაალი დაიცვან. შესდგა კ პანია, რომელსაც განუზრახავს ტ ნსვაალის და.ყრობა ინგლისისათ

◆ ◆

განცხადებან

პირველი კერძო სამკურნალო
ექიმის ნავასარდიანისა
წუკიაში, ვორონცოვის ძეგლის პირდაპ

ავადმყოფთ იღებენ ექიმნი ყოვე დღე, კვირა დღეებს გარდა.

დილაობით:

ბ. ა. ნავასარდიანი, 11—12 სა იმათ, ვისაც სჭირს: სნეულებანი სა რურგიო, ვენერიული და სიფილი

ფ. მ. ჩიქოვანი, 9—10 საათ. ს ულებანი: თვალისა, შინაგანი და ნ ვებისა.

ექ. ქალი ა. ი. სარქისოვ შჩ ბინინისა, 10—11 საათ. სნეულ ნი: დედათა სქესისადა შინაგანი.

ი. ფ. პროტასევიჩი. 12—1 ათ. სნეულებანი: ყურისა, ყელი ცხვირის და გულ-მკერდისა.

ა. ზ. კარაპეტიანცი, 1—1½ ათ. სნეულებანი: შინაგანი და ვშვებისა.

სადამოობით:

ი. ფ. პროტასევიჩი, 5—6 საა შაბათს, ხუთშაბათს და შაბათს.

ა. გ. გურკო, 6—7 საათ. სნე ლებანი: სიფილისი, ვენერიული, შ ნაგანი და კანისა.

ბ. ა. ნავასარდიანი, 7—7½ სა ათმდის.

ა. გ. გურკო. გამოიკვლევს ქიმ ურად და მიკროსკოპიულად შარდ ნახველს, სისხლს, რძეს და სხვ.

რჩევა-დარიგების და რეცეპტების დაწერ ფასი ათი შაური; ფასი კონსილიუმის ოპერაციებისათვის—მორიგებით. სამკურნ ლოს საწოლიცა აქვს ავადმყოფთათვის.

დირექტორი სამკურნალოსი დოქტ რი მედიცინისა ნავასარდიანი.

(857—1468)

კბილის ექიმი
ა. ი. ორბელი

სოლოლაკზედ, საკუთ. სახლებში №№ 14

ავადმყოფებს მიიღებს:
დილით 10-დგან 2 საათამდე.
სალამოთი 4-დგან 6 საათამდე.
კვირა-უქმე დღეებში
დილის 10 საათიდგან ნაშუადღე 2 საათამდე.

(166—1891—6

მაქვს ფარჩაზედ დახატული **თამ დედოფლის** სურათი ბალიშებისა ვის, თვითოეული ღირს 2 მანე აგრეთვე **ქართველთა ყველა** მოჩენილის კაცის სურათი—აბრ უმის ცხვირ სახოცზედ. თითო ღირ აბაზი—1 მან. ხოლო წიგნში ჩასაღ ლენტებზედ დახატული აბაზი, 5 ური და 6 შაური ლამპის საარდი ბედი (აბაჟური) **ქართველთა მოჩენილ მწერლების** სურათებ (6 სურათი)—3 მან.

ტფილისი, კოჩუბეის ქუჩა, დრ ბიშევის სახლი, № 21, ალექსანდ როდიონოვისა.

Дозволено цензурою, Тифлисъ 23-го Декабря 1895 г.

სტამბა მ. შარაძისა და ამხანაგობისა.

რედაქტორ-გამომცემელი ილია ჭავჭავაძე.